

RESTAURÁTOR
Roman Slaný, DiS.
Masarykovo náměstí 27
Řícmanice, 664 01
IČO: 75303965

email: roman-slany@email.cz
mobil: 721 825 724

Zámek Sokolnice - restaurování podlahy a dřevěné prosklené stěny kůru zámecké kaple

Obecné údaje

- Lokalizace památky

1. Okres: Brno- Venkov
2. Obec: Sokolnice
3. Adresa: zámek Sokolnice, Zámecká 57
4. Bližší určení místa popisem: objekt se nachází na parcele č. 374, Sokolnice
5. Název objektu, jehož součástí je rest: zámek Sokolnice
6. Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: 11922/7-980
7. Název památky: podlaha a dřevěná prosklená stěna kůru, dvoukřídlé dveře vedoucí z kůru do spojovací chodby, okno ze spojovací chodby do kaple, dva balkony na kůru za oltářem, pevné okno na kůru za oltářem v zámecké kapli.

- Údaje o památce

1. Autor: není znám
2. Datování: 18. stol
3. Materiál: dřevo
4. Předchozí známé restaurátorské zásahy: oprava kazetové podlahy provedena roku 1905

- Údaje o akci

1. Vlastník: Sokolnice
2. Investor: Sokolnice
3. Návrh na restaurování vypracován dne : 30. 12. 2014
4. Zhotovitel: Roman Slaný, DiS. Řícmanice 27, tel. 721 825 724
držitel povolení pro restaurování kulturních památek Ministerstva kultury Č. j. MK 5900/2013

Popis předmětu

Kůr je umístěn nad vstupními dveřmi přímo naproti hlavnímu oltáři. Je tvořen dřevěnou konstrukcí. Ve spodní části se nachází plná výplň zdobená směrem do prostoru kaple velkými a malými prolínajícími se ovály. Nad ní se nachází čtyři prosklená pole zakončená oblouky. Každý z prosklených polí je členěn příčkami do kříže na menší pole a obsahuje vždy po dvou okenních křídlech. Dřevěná konstrukce kůru dosahuje až ke klenbě stropu, kterou kopíruje. Zakončení dřevěné konstrukce po obvodu klenby je zdobeno řezbou baldachýnu neseného čtyřmi anděly se středově umísťeným erbem. Z vnitřní strany kůru na dřevěnou konstrukci plynule navazuje kazetová podlaha. Sestává se z velkých čtverců dělených křížem vždy do čtyř menších polí. Na tuto podlahu navazují dvoukřídlé dveře vedoucí z kůru do spojovací chodby, která propojuje kůr s provozními prostory objektu. Dveře se otvírají do prostoru kůru. Křídla jsou tvořena z rámů a výplní. Každé křídlo má tři výplně a křídla jsou usazena do hlubokých zárubní.

Ve spojovací chodbě směrem do kaple se nachází dvoukřídlé okno. Každé křídlo je členěno do tří prosklených polí. Pod tímto oknem se v prostoru směrem do kaple nachází plná výplň s motivem prolínajících se malých a velkých oválů jež jsou totožné se zdobením na konstrukci kůru.

Naproti kůru přímo proti vchodu do kaple se ve výšce prvního patra nacházejí dva balkony, mezi nimiž se nachází nástěnná malba. Tvarosloví těchto balkonů koresponduje s protějším kůrem a objevuje se na nich opět motiv prolínajících se oválů. Za těmito balkony se ještě nachází malé pevné okno osvětlující schody vedoucí ze sakristie na druhý kůr za oltářem.

Nález na místě zkoumání

Dne 23.12.2014 byl proveden průzkum dřevěné stěny kůru, kazetové podlahy kůru, dvoukřídlých dveří vedoucích z kůru do spojovací chodby, okna ze spojovací chodby do kaple, dvou balkonů na kůru za oltářem a pevného okna na kůru za oltářem.

Dřevěná stěna kůru:

Je tvořena sedmi stojnými trámy ze smrkového dřeva. Tyto trámy nesou stopy ručního opracování (otesání širočinou). Konstrukce je široká 7,5 m, vysoká 5 m. Ve spodní části trámů jsou lokální stopy napadení dřevokazným hmyzem. Trámy jsou opláštěny dubovými deskami, které tak tvoří dojem, že se jedná o masivní dubové trámy. Mezi těmito trámy jsou jednotlivé rámy a výplně, které tvoří samotnou dřevěnou stěnu. Ve střední části jsou čtyři prosklená pole, která mají tvar oken. Každé toto pole má ve spodní polovině dvě zvedací okna. Zvedací okna jsou stejně jako zbytek konstrukce z dubového dřeva. Můžeme na nich pozorovat velice precizní řemeslnou práci skla jelikož jsou zasazena do konstrukce rámu bez použití sklenářského tmelu či lišt. Mechanismus oken je používáním poškozen a v současné době jsou okna pořád zdvižená nahore a zajištěná. Tento mechanismus je jemná kovářská práce. Povrch kovových částí je silně znečištěn. U jednoho z oken je prasklá tabulka.

Značná část výplní v rámech, ze kterých se konstrukce sestává, je prasklá. Na povrchu dřeva se objevují praskliny a trhliny. Povrch celé stěny je silně znečištěn a to jak ze strany z kůru, tak směrem do kaple. Z vnitřní strany kůru je znečištění povrchu místy až do černého zbarvení.

Kazetová podlaha kůru:

Rozměr podlahy kůru je 7,5 x 2,2m. Na první pohled je patrné klesnutí podlahy kůru směrem do kaple. Tento sklon ovšem reflektuje trámovou konstrukci, která tvoří nosnou základnu kůru, tedy trámy usazené do zdiva na celou šířku kaple, tedy sklon není způsoben druhotným poškozením konstrukce jako zlomení či vysunutí tesařských spojů. Podlaha je tvořena kazetami o rozměru cca 85x85 cm. Tyto kazety mají dubový rám a středem jsou taktéž dubovým materiálem děleny do kříže. Vzniklá čtyři pole jsou ze smrkového materiálu. Kazety jsou mezi sebou spojovány na vložení pera, stejně tak jsou s kazetami na vložení pera spojené dubové lišty, které rámuje obvod podlahy kůru. Kazety jsou přibity kovanými hřebíky k volně loženým povalům přes drážku, každá kazeta zhruba dvěma hřebíky. Povaly nesoucí podlahu z kazet jsou volně loženy do cca 12 cm násypu stavební sutě. Sůť je zhutněna, aby tvořila podporu kazet, které by se jinak svojí silou 2,5 cm prohýbaly. Na kazetách a povalech se objevují lokální stopy napadení dřevokazným hmyzem a v místě styku s obvodovým zdivem se objevuje dřevokazná houba. Konstrukce nese stopy druhotného zásahu ve formě přiklížených dílců u zlomených částí. Zbytky původních hřebů při přibíjení kazet a přidané hranolky mezi povaly pro zpevnění podpěry kazet odkazují taktéž na předešlý zásah, zejména v přední části konstrukce. Ze spodní strany jedné z kazet byl objeven nápis dokládající předchozí zásah a to: „Toto je spravovaný Leta P 1905 Josef Ustahal ze Sokolnic“.

Dvoukřídlé dveře vedoucí z kůru do spojovací chodby:

Jedná se o dvoukřídlé dveře otvírající se do prostoru kůru. Z vnitřní strany kůru jsou ponechány v přírodní barvě dřeva, z pohledu z chodby jsou i s obložkami natřené na bílo. U dveří je usazena bakelitová klika, nad níž jsou jasně patrné stopy původního krabicového zámku. Dveře a zárubeň s obložkou jsou ve stavbě zkřiveny, zřejmě dlouhodobým sesedáním stavby. Průzkum povrchové úpravy pod UV světlem ukázal, že jsou dveře z vnitřní strany ošetřeny nitrolakem. Stratigrafický průzkum bílého nátěru směrem do chodby ukázal, že základní vrstvou je dubový masiv ze kterého jsou dveře vyrobeny, na něm vrstva nekvalitního a poškozeného fládru na němž se nachází vrchní bílý nátěr.

Okno ze spojovací chodby do kaple:

Výplň z litého skla je přímo zasazena do dubového rámu. Obě křídla jsou velmi subtilní s jemným profilováním. Celá forma zpracování odkazuje na velmi vysokou úroveň řemeslného provedení. Okno je zajištěno kováním se dvěma zástrčkami usazenými z pohledové strany směrem do spojovací chodby. Na okno navazuje z vnitřní strany kaple dřevěná výplň, která svou formou a zdobením koresponduje s výplní na dřevěné stěně kůru. Je však zhotovena ze smrkového dřeva. Nachází se na ní drobná mechanická poškození, objevují se spáry a praskliny.

Dva balkony na kůru za oltářem:

Jedná se o dvě výplně, které zároveň slouží jako zábradlí na kůru za oltářem. Svojí formou, materiálem i zpracováním odpovídají protějščí dřevěné stěně kůru. Na pohledové straně se taktéž objevují prolínající se malé a velké ovály. Na konstrukci se objevují praskliny a rozestoupení klížených dílců výplní. Povrch je silně znečištěn, jsou viditelné drobné defekty a poškození.

Pevné okno na kůru za oltářem:

Na kůru za oltářem se ještě nachází pevné okno, které osvětluje schody vedoucí ze sakristie na druhý kůr za oltářem. Jedná se o zazděné okno s dubovým rámem a výplní z litého skla s olověným výstužným páskem umístěným vodorovně v polovině výšky okna. Okno je silně znečištěno, objevují se lokální poškození.

Restaurátorský záměr

Cílem restaurování bude u všech částí obnovit funkční a estetickou hodnotu předmětů při zachování přirozeného vzhledu stárí a patiny.

Dřevěná stěna kůru:

Části opláštění trámů a konstrukce budou demontovány, výplně vyjmuty a kování demontováno. Pevné části konstrukce budou preventivně ošetřeny proti dřevokaznému hmyzu a houbám. Demontované části, u nichž bude odhaleno napadení dřevokazným hmyzem, budou radiačně ošetřeny a následně bude preventivně aplikován nátěr proti opětovnému napadení dřevokazným hmyzem a houbami. Prasklé a poškozené výplně budou znovu sesazeny, sklíženy a vráceny do rámců.

Praskliny a defekty konstrukce budou špánovány a tmeleny. Okenní křídla budou demontována, pojezdové lišty vyčištěny a posuvný mechanismus zprovozněn. Demontované okenní kování bude opraveno, očištěno a konzervováno. Prasklá tabulka v jednom z okenních křídel bude vyměněna.

Povrch dřevěných dílců bude důkladně a šetrně očištěn od usazených nečistot. Doplněné části špánů a tmelů budou retušovány a povrchová úprava bude provedena voskováním v hnědém tónu tak, aby všechny plochy dostaly jednotné zabarvení zlatého dubu citlivě reflektující prostotu kaple.

Poznámka: součástí restaurování není polychromovaná řezba baldachýnu, andělů a erbu umístěna po horním obvodu dřevěné stěny kůru směrem do kaple.

Kazetová podlaha kůru:

Bude provedeno citlivé demontování kazet, přesné zakreslení podlahy, očíslování jednotlivých demontovaných dílců, odstranění stavební suti a důkladné vyčištění celé plochy.

Následně bude zhotoven nový rošt, vyrovnána podlaha a provede se deskový záklop jako podklad pro opětovné usazení kazet. Dále pak proběhne radiační ošetření kazet a dílců lemuujících obvod podlahy, jejich čištění, restaurování, preventivní ošetření přípravkem proti opětovnému napadení dřevokazným hmyzem a houbám. Nakonec dojde k navrácení kazet na původní místo, citlivé retušování defektů a doplněných dílců a dokončení povrchové úpravy voskováním.

Dvoukřídlé dveře vedoucí z kůru do spojovací chodby:

Bude provedena demontáž křídel a kování, sejmutí nevhodných povrchových úprav, důkladné čištění předmětu, doplnění defektů a dopasování křídel do původních obložek tak, aby z pohledu z kůru působily rovně (zárubně a obložky se ponechají v původním, deformovaném tvaru). Na závěr bude usazeno kování, stavěče a nový zámek. Použitá barevná retuše a povrchová úprava do dubového odstínu bude korespondovat s dřevěnou stěnou kůru.

Okno ze spojovací chodby do kaple:

Nejprve dojde k demontáži křídel, čištění rámu a kování. Bude následovat čištění dřevěné výplně umístěné pod oknem z vnitřní strany kaple, doplnění defektů a retušování. V rámci restaurátorského zákroku bude nutno citlivě přiměřit celou výplň tak, aby barevně korespondovala s dubovou dřevěnou stěnou kůru. Na závěr bude rám okna ošetřen voskováním.

Dva balkony na kůru za oltářem:

Restaurování bude provedeno demontováním obou výplní, jejich důkladným čištěním, vyspravením defektů, v poškozených místech vsazením špán. Na závěr dojde k retušování, ošetření voskem a namontováním zpět na původní místo.

Pevné okno na kůru za oltářem:

Rám a lité sklo budou očištěny, budou provedeny drobné retuše poškození rámu a závěrečné ošetření voskováním.

Návrh na postup restaurování**Dřevěná stěna kůru:**

-fotodokumentace stavu předmětu: před započatím prací, v průběhu a po dokončení prací fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG

-demontáž opláštění konstrukce, vyjmutí výplní a demontáž kování

-demontované části, u nichž bude zjištěno napadení dřevokaznými škůdci, budou radiačně ošetřeno a proveden preventivní nátěr asanačním přípravkem a to i u pevných částí konstrukce, jež nebudou demontovány. (asanační přípravek Lignofix S super)

-mechanicky poškozené části rámu a prasklé výplně budou sklíženy a v případě potřeby doplněny masivním materiálem (rybí klíž, případně vodovzdorné lepidlo Ponal D4)

- vsazení špán z masivního materiálu, tmelení, retušování (tmel a mořidla CLOU, akvarelové barvy)

-okenní rám s prasklou tabulkou bude citlivě demontován, prasklá tabulka vyjmuta a nahrazena novou, adekvátní k původním výplním z litého skla s typickými vadami

-čištění celého povrchu předmětu pomocí etanolu a drátků

-kování okenních křídel bude demontováno, opraveno, očištěno, konzervováno a vráceno na původní místo (čištění - mýdlo, kartáčky, konzervace - mikrokrytalický vosk)

-kompletace demontovaných částí, montáž

-povrchová úprava bude provedena voskováním voskem CLOU tónovaného do hnědého odstínu tak, aby následnou aplikací došlo k celkovému sjednocení předmětu

Kazetová podlaha kůru:

-fotodokumentace stavu předmětu: před započatím prací, v průběhu a po dokončení prací fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG

-přesné zakreslení kazet a podlahových dílců

-demontáž kazet a jejich příprava na transport k radiačnímu ošetření

- odstranění stavební suti a důkladné vysátí podkladu pro usazení nového roštu
- zhotovení nového roštu a provedení deskového záklopu a ošetření proti napadení (tesařská konstrukce, ošetření přípravek Lignofix S super)
- radiační ošetření kazet a napadených dílců (Bioster -Veverská Bítýška)
- restaurování kazet, jejich čištění, doplnění chybějících částí, oprava defektů
- preventivní ošetření kazet a jejich opětovná montáž (ošetření přípravek Lignofix S super)
- retuše za pomoci moření a dokončení povrchovou úpravou voskováním (mořidla a vosky CLOU)

Dvoukřídle dveře vedoucí z kůru do spojovací chodby:

- fotodokumentace stavu předmětu: před započítím prací, v průběhu a po dokončení prací fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG
- demontáž křídel, kování, stavěčů a závěsů
- chemické sejmutí druhotných vrstev povrchové úpravy (odstraňovač starých nátěrů)
- doplnění defektů (masiv dub)
- dopasování křídel v návaznosti na nově vyrovnanou podlahu tak, aby došlo k optickému narovnání křídel
- usazení nového krabicového zámku a stavěčů korespondujícího s formou dveří
- barevná retuše a závěrečná povrchová úprava (mořidla a vosky CLOU)

Okno ze spojovací chodby do kaple:

- fotodokumentace stavu předmětu: před započítím prací, v průběhu a po dokončení prací fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG
- demontáž křídel, čištění křídel, rámu a kování (etanol a jemné drátky)
- čištění dřevěné výplně pod oknem (citlivě - pěna z jádrového mýdla, vysušení plátnem)
- doplnění defektů (masiv dub, u výplně smrk, tmely CLOU)
- čištění kování
- přimoření smrkové výplně tak, aby barevně korespondovala s dobovým odstínem dřevěné stěny kůru (mořidla a vosky CLOU)
- retuše a závěrečné voskování křídel i rámu
- montáž

Dva balkony na kůru za oltářem:

-fotodokumentace stavu předmětu: před započítím prací, v průběhu a po dokončení prací
fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG

-demontáž výplní

-čištění (etanol a jemné drátky)

-vyspravení defektů, vsazení špán (masiv dub)

- retušování, ošetření voskem (mořidla a vosky CLOU)

-závěrečná montáž

Pevné okno na kůru za oltářem:

-fotodokumentace stavu předmětu: před započítím prací, v průběhu a po dokončení prací
fotoaparátem SONY alfa s rozlišením 10,2 Mpx ve formátu RAW a JPG

-čištění (etanol a jemné drátky)

- retušování, ošetření voskem (mořidla a vosky CLOU)

Obrazová příloha

Pohled na dřevěnou stěnu kůru z kaple

Pohled do vnitřního prostoru kůru a na kazetovou podlahu

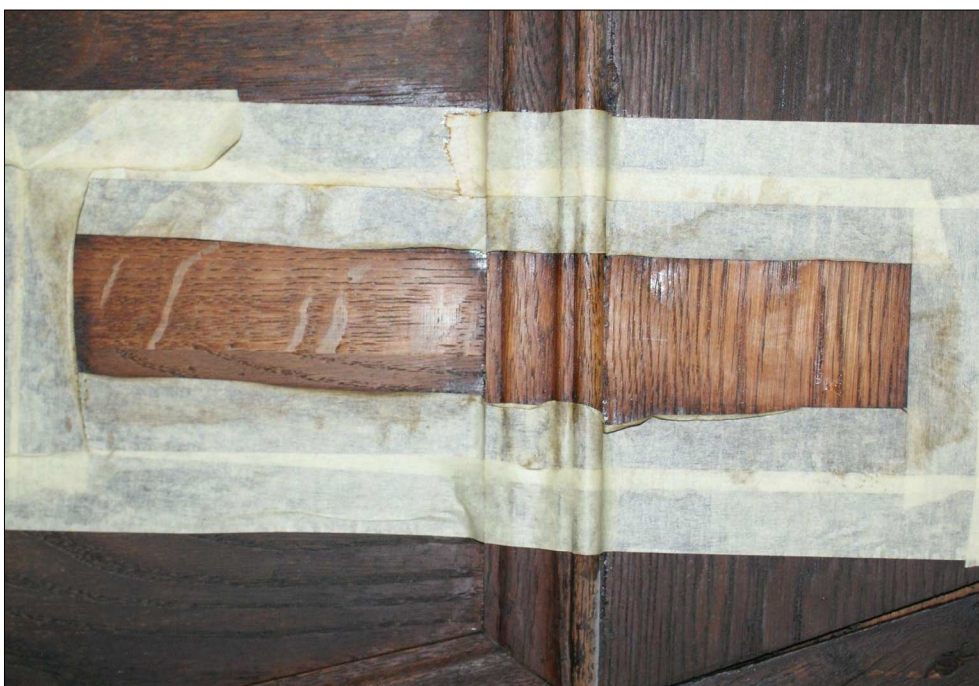
Demontovaná podlaha po sejmutí kazet a odstranění části stavební suti

Přípis ze spodní strany kazety : "Toto je spravovaný Leta P 1905 Josef Ustahal ze Sokolnic"

Napadení části povalů a podlahových kazet v místě styku se zdivem

Průzkum PU dřevěné stěny kůru odhalil pouze vrstvu usazené špíny

Mechanismus a kování oken kůru

Dvoukřídlé dveře vedoucí na kůr

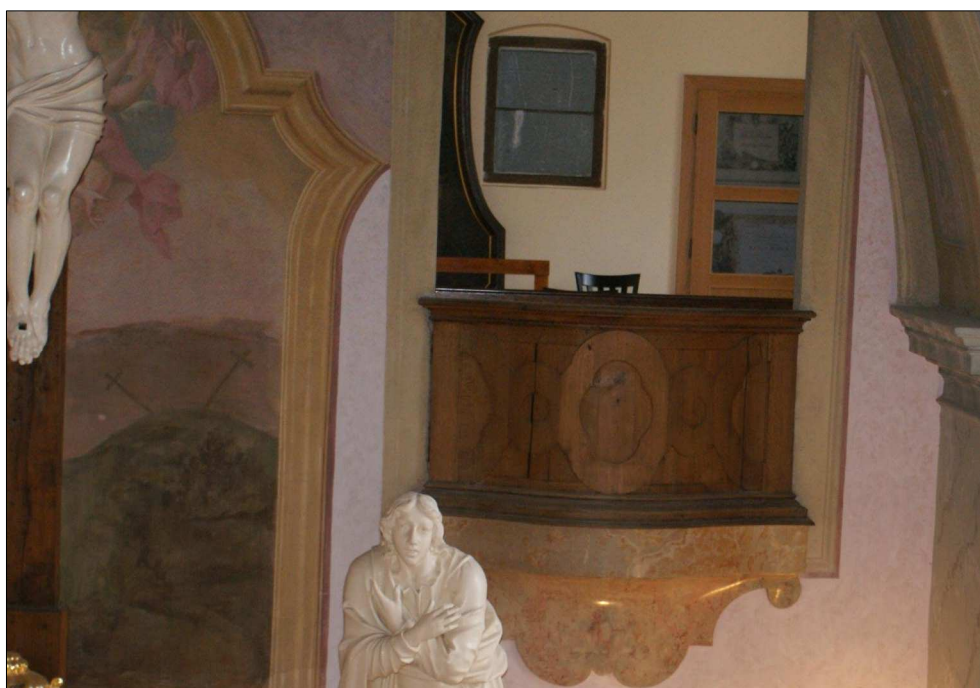
Průzkum povrchové úpravy dveří vedoucích na kůr odhalil jednu vrstvu nitrolaku, nitrolak byl potvrzen i zkoumáním pod UV lampou

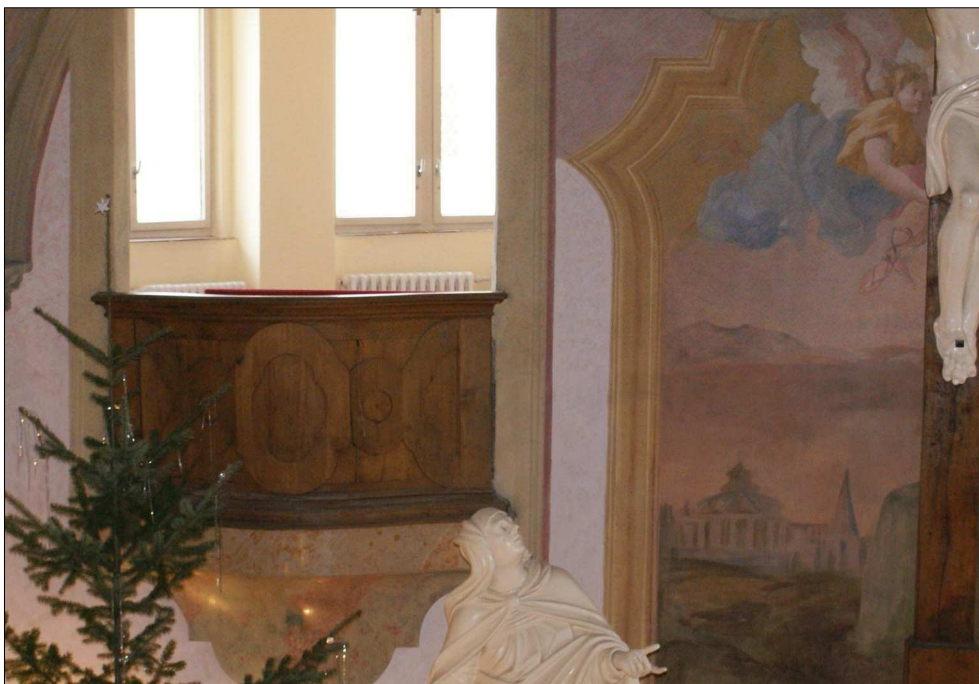
Průzkum dveří kůru ze strany z chodby, podkladový materiál dub na něm druhotná vrstva nekvalitního fládrování, závěrečné přetření bílou barvou

Okno ze spojovací chodby do kaple

Dva balkony na kůru za oltářem- pravý

Dva balkony na křtu za oltářem- levý

V Řícmanicích: 30. 12. 2014

Vypracoval: restaurátor Roman Slaný, DiS.
 držitel povolení pro restaurování kulturních památek
 Ministerstva kultury Č. j. MK 5900/2013